

NIEUWS, DEMOCRATIE & BURGERSCHAP

ONDERZOEK OVER HEDENDAAGSE NIEUWSMEDIA
D. BILTEREYST & Y. PEEREN [EDS.]

ACADEMIA PRESS

NIEUWS, DEMOCRATIE EN BURGERSCHAP

ONDERZOEK OVER HEDENDAAGSE NIEUWSMEDIA

Daniël Biltereyst & Yen Peeren
(eds.)

UNIVERSITEIT GENT
Vakgroep Communicatie-
wetenschappen
Korte Meer 7-9-11
B-9000 GENT

**ACADEMIA
PRESS**

© Academia Press Wetenschappelijke Uitgeverij

Eekhout 2

9000 Gent

Tel. 09/233 80 88 Fax 09/233 14 09

Info@academiapress.be www.academiapress.be

De uitgaven van Academia Press worden verdeeld door:

J. Story-Scientia bvba Wetenschappelijke Boekhandel

P. Van Duyseplein 8

B-9000 Gent

Tel. 09/225 57 57 Fax 09/233 14 09

Info@story.be www.story.be

Ef & Ef

Eind 36

NL-6017 BH Thorn

Tel. 0475 561501 Fax 0475 561660

Daniël Biltereyst & Yen Peeren (eds.)

Nieuws, democratie en burgerschap.

Onderzoek over hedendaagse nieuwsmedia.

Gent, Academia Press, 2003, V + 223 p.

ISBN 90 382 0429 9

D/2003/4804/6

NUR1 810

U 403

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of vermenigvuldigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Inleiding: Nieuws, democratie en burgerschap	1
DANIËL BILTEREYST EN YEN PEEREN	
Referenties	5
1 Media, burgerschap en nieuws	7
Op zoek naar een andere benadering van de relatie tussen media en politiek	
HANS VERSTRAETEN	
Abstract	7
Inleiding	7
1 Transformatie van politiek en burgerschap	8
2 De media en de transformatie van de politiek	12
3 Media en politiek cynisme	16
4 Media matters: media als onderdeel van een sociale praktijk	21
Referenties	25
2 Nieuwsberichtgeving en de democratische rechtsstaat	27
De journalistieke opstelling in Vlaanderen tegenover racisme, discriminatie en extreemrechts	
DIRK VOORHOOF EN JAN DEBACKERE	
Abstract	27
Inleiding	28
1 Het Vlaams blok in het nieuws: juridisch kader	28
1.1 <i>Het recht op vrije meningsuiting van het Vlaams Blok gekortwiekt?</i>	28
1.2 <i>Aanzetten tot racisme, vreemdelingenhaat en discriminatie is strafbaar: de wet van 30 juli 1981</i>	29
1.3 <i>Wanneer is een meningsuiting strafbaar volgens de antiracismewet?</i>	30
1.4 <i>Kan een journalist veroordeeld worden wegens aanzet tot racisme, enkel omdat hij racistische uitingen van anderen in een nieuwsprogramma of -artikel heeft verwerkt?</i>	32
1.5 <i>Artikel 78 § 2 van het Vlaams omroepdecreet: geen aanzet tot haat</i>	34
1.6 <i>De plicht tot onpartijdigheid en het verbod van discriminatie voor de Vlaamse omroepen</i>	35
1.7 <i>Het verbod van discriminatie, de onpartijdigheid en de regels van de journalistieke deontologie volgens de Vlaamse Geschillenraad</i>	36

1.8	<i>Het omroepdecreet, de beheersovereenkomst en de VRT in een democratische samenleving</i>	38
1.9	<i>Het Vlaams Blok, de Vlaamse Geschillenraad en de VRT</i>	40
2	Onderzoek berichtgeving over Vlaams Blok	44
2.1	<i>Het Vlaams Blok en de krantenberichtgeving in 1989 (Europese verkiezingen)</i>	44
2.2	<i>De berichtgeving over het Vlaams blok in opeenvolgende verkiezingsperiodes</i>	45
2.3	<i>Het blok en andere politieke partijen</i>	46
2.4	<i>En wat met de televisiejournals?</i>	49
2.5	<i>Het Vlaams Blok in de Vlaamse media: toch (g)een partij als een ander?</i>	50
3	Conclusie	50
	Referenties	52
3	Politiek in het dagblad: bestaat het nog?	55
	Een inhoudsanalyse naar de tabloidisering van de politieke berichtgeving in de Waalse pers	
	LAURENCE HAUTTEKEETE	
	Abstract	55
	Inleiding	55
1	Tabloidisering: een allround begrip	56
1.1	<i>Een waaier aan definities</i>	57
1.2	<i>Over commercie & co</i>	59
2	Een economische schets van de Waalse dagbladmarkt	61
3	Politieke berichtgeving in verval?	63
4	Politieke berichtgeving onder de loep	64
4.1	<i>Onderzoeksopzet</i>	64
4.2	<i>Resultaten</i>	65
4.2.1	<i>Een verminderde aandacht voor politiek?</i>	65
4.2.2	<i>Inzoomen op het politieke artikel</i>	70
4.2.2.1	<i>Weinig tekst en krachtige koppen?</i>	70
4.2.2.2	<i>En wat zegt de tekst</i>	71
5	Conclusie	74
	Referenties	75
4	Wie maakt het nieuws?	79
	Participatie en m/v representatie in de Vlaamse Nieuwsmedia	
	MIEKE DE CLERCQ	
	Abstract	79

1 Beeldvorming, stereotiepen en constructie	79
2 Beeldvorming onderzocht	83
3 Het Vlaamse nieuws	85
3.1 <i>Methode en doel</i>	85
3.2 <i>Aantallen: vrouwen 'tellen'?</i>	86
3.3 <i>Journalisten: wie maakt het nieuws?</i>	88
3.4 <i>Vrouwen in de nieuwsverhalen: hoe worden ze voorgesteld?</i>	92
4 Universele tendensen	98
5 Conclusie	104
Referenties	107
5 Televisienieuws: een venster op de wereld?	111
Een onderzoek naar buitenlands nieuws in Europese televisiejournals	
YEN PEEREN	
Abstract	111
1 Theoretisch luik	112
1.1 <i>Inleiding</i>	112
1.2 <i>Onderzoek naar televisiejournals</i>	114
1.3 <i>Veranderingen in het televisiejournaal</i>	116
1.4 <i>Situatie in België</i>	120
1.5 <i>Buitenlands nieuws</i>	121
2 Onderzoekresultaten	124
2.1 <i>Algemeen</i>	125
2.2 <i>Geografische focus</i>	127
2.3 <i>Topics</i>	129
2.4 <i>Actoren in het nieuws</i>	130
3 Conclusie	132
Referenties	135
6 De Kosovo-oorlog: informatie of desinformatie?	139
Een inhoudsanalyse van de berichtgeving over de Kosovo-oorlog in de Vlaamse dagbladders	
ELS DE BENS, LAURENCE HAUTTEKEETE EN HEIDI LAGAST	
Abstract	139
Inleiding	139
1 De rol van de media in oorlogstijd	140
2 Mediastrategie van de NAVO: het 'Media Operation Centre'	142
3 Analyse van het NAVO-discours	144

3.1	<i>'Fast found facts'-journalistiek en een gebrek aan historische duiding</i>	144
3.2	<i>Een polarisatie als vertrekpunt voor een interpretatie van de feiten</i>	145
3.3	<i>Dramatisering, personifiëring en demonisering</i>	146
4	De Kosovo-oorlog in de Vlaamse dagbladpers	147
4.1	<i>Onderzoeksopzet</i>	147
4.2	<i>Het NAVO-discours 'verklaard'</i>	148
4.3	<i>De Kosovo-berichtgeving kwantitatief bekeken</i>	149
4.4	<i>Is er hoofdzakelijk sprake van een NAVO-discours in de Vlaamse pers?</i>	150
4.5	<i>Wordt in redactionele artikels vooral het NAVO-discours gebracht</i>	151
4.6	<i>Wordt de berichtgeving genuanceerder naarmate het conflict vordert?</i>	153
5	Een stereotiepe voorstelling van de verschillende actoren?	155
5.1	<i>De demonisering van Milosevic</i>	155
5.2	<i>Personifiëring en dramatisering</i>	156
6	Conclusie	157
	Referenties	158
7	De Kloof tussen jongeren en nieuws	161
	Een onderzoek naar de manier waarop Vlaamse 16- tot 18-jarigen omgaan met kranten	
	KARIN RAEYMAECKERS	
	Abstract	161
1	Teruglopend leescijfer voor kranten	161
2	Hoe gaan jongeren met kranten om?	163
3	Onderzoeksproject bij Vlaamse 16- tot 18-jarigen om hun mediabestedingspatroon in kaart te brengen	165
3.1	<i>Methode</i>	165
3.2	<i>Jeugdige interessepatronen: niet per definitie afkerig tegenover nieuws en informatie</i>	166
3.3	<i>Waarom jongeren kranten lezen: een zoektocht naar mogelijke verklaringen</i>	171
4	Conclusie: het belang van socialiserende variabelen	173
	Referenties	174
8	Televisienieuws: een cultureel discours	177
	Exploratief onderzoek naar de werking van televisienieuws in het proces van 'reality-construction' bij jongvolwassenen in Vlaanderen	
	LIEVE DESMET	
	Abstract	177

1 Denken over nieuws: televisienieuws als een vorm van een cultureel discours	178
2 Onderzoekopzet, dataverzameling en analysemethoden	182
3 Dataverwerking, data- analyse en onderzoeksresultaten	185
3.1 <i>Nieuws: interessant, belangrijk, relevant, gevarieerd, waar en nauwkeurig</i>	185
3.2 <i>Het televisiejournaal: een gering aandeel in nieuwsconsumptie</i>	186
3.3 <i>Selectie besproken nieuwsitems duren gemiddeld langer</i>	187
3.4 <i>Thema's in nieuwsitems</i>	188
3.5 <i>Aard nieuwsitem</i>	190
3.6 <i>De nieuws- en audienceframes in verband gebracht met kenmerken van meaning-construction</i>	191
3.7 <i>Bespreking van gedachten en gevoelens bij nieuwsitems</i>	193
4 Conclusie en discussie	195
Referenties	197
9 De impact van het internet op de journalistiek	201
ELS DE BENS EN STEVE PAULUSSEN	
Abstract	201
Inleiding	201
1 Het halen van nieuws op het internet: computer-assisted journalism (CAJ)	202
2 Het brengen van nieuws op het internet: on-linejournalistiek	204
2.1 <i>Internet-specifieke kenmerken van on-linejournalistiek</i>	205
2.1.1 Interactiviteit	205
2.1.2 Hypertekstualiteit	206
2.1.3 Multimedialiteit	207
2.2 <i>On-linejournalistiek in Vlaanderen</i>	208
2.2.1 Profiel van de Vlaamse on-linejournalist	209
2.2.2 Rolpercepties van de Vlaamse on-linejournalist	209
3 Een nieuw soort journalistiek?	212
3.1 <i>De rol van de journalistiek op het internet</i>	212
3.2 <i>De ethiek van de journalistiek op het internet</i>	214
Referenties	217
Over de Auteurs	221